

CUDOWNY (73) *ai*

o jasne.

sup nącudowni(e)jszy (1).

sg m N cudowny, nącudowni(e)jszy (5). ◊ *A* cudowny (3), cudown(e)go (2). ◊ *I* cudownym (5). ◊ *L* cudownym (3). ◊ *f N* cudowną (1). ◊ *G* cudown(e)j (3). ◊ *A* cudowną (3). ◊ *L* cudown(e)j (1). ◊ *V* cudowną (2). ◊ *m A a. f G* cudowny (1) *WysKaz* 9. ◊ *n N* cudown(e) (6). ◊ *G* cudow(e)go (3). ◊ *A* cudown(e) (3). ◊ *I* cudownym (3). ◊ *L* cudownym (3). ◊ *pl N subst* cudown(e) (3). ◊ *G* cudownych (12). ◊ *A subst* cudowné (7); -é (1), -(e) (6). ◊ *I m* cudown(e)mi (1). ◊ *L* cudownych (3).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVII – XVIII w.

1. *Nadzwyczajny, niewytłumaczalny, niezwykły, przypisywany działaniu sił nadprzyrodzonych; inter monstra numerandus, monstri similis, monstrifer, monstificabilis, monstrosus, portentosus, prodigialis, prodigiosus, (qui) pro monstro est Cn* (57) : *A* tak chwalmy/ y z całego łercá błogosławmy Páná nálezego/ ktory łam ty wielkie/ cudowne rzeczy czyni *SkarJedn* 313; Tak ten wielki Leo świątobliwością łwoią pomoc Bołką ná wyzwolenie Włólkiey ziemie y tak cudowny ná Tyránná połtrách z iednác y vprošíc v P. Bogá vmiał. *SkarŻyw* 318; Strelz [!] fię tefz ábyš temu co fię mowi o zleczeniu cudownym tey świętey ręki [...] wiary nieuwłoczył. *SkarŻyw* 321; á prawdá fię kościołá Bożego/ takim cudownym iego karánim pošiliłá. *SkarŻyw* 390; Ná mieyfcu onym dobrodzieyftwá Bołkie/ w cudownych pomocách wławili Floryáná S. y wławion w nim Bog kroluiący ná wieki/ przez Iezufa Chryftufa Páná nálezego Amen. *SkarŻyw* 403; y inych wiele cudownych dobrodzieyftw dzieie fię/ przy grobie iego. *SkarŻyw* 593, 31, 211 *marg*, 227, 311, 373 (17); Bo tego nas łwym dziękowánim/ przy cudownych onych oštáteczney wieczery táiemnicách Zbáwiiciel náłz náuczył *LatHar* 58; O Pánie Boże/ ktoryš nam w tym cudownym Sákrámenćie zołtáwił pámiątkę męki twoiey/ rácz nam to dáć *LatHar* 103; Przez cudowne w Niebo włtápienie twoie wybaw nas Pánie. *LatHar* 176; tak wołáł po cudownym onym ryb obłowie *LatHar* 213; Węzá nákoniec od Moyzełzá nie bez cudownych łpraw y táiemnic záwiefzonego. *LatHar* 258; Temiž czáfy/ przez trzy niemal godziny/ cudowne cięmnošći świat wšyłtek pokryły. *LatHar* 320, +8v, 33, 84, 92, 252 (22); Niedowiárłtwo przełzkadza łkutkom Exorcyzmow/ y innych cudownych dárow košćielnych. *WujNT* 232; Iákoby Pan náłz takie cudowne łprawy prozno obiecował/ nie myšłác ábo nie mogác ich wypełnić. *WujNT* 365; Ięzyki o ktorych tu mowi, cudowne były. *WujNT* 613 *marg*; W pierwłzym onym košćiele Apołtolłkim Chrzešćijanie przyiáwłzy Duchá ł. bráli záraz cudowne dáry iego *WujNT* 614, 614, 615 [2 r.]; *SiebRozmyšl* A3v; Cudowne wełzćie Pánłkie. *SkarKaz* 204b *marg*; Vłpráwiedliwienie grzełznego cudowna rzecz *SkarKaz* 347a *marg*, 5a, 347a, 453a; IEšli iáko kto żywot wiodł łmierć pokázue [...] Tedy świątobliwošći twoiey nie potrzebá Zacna páni/ łwiádectwá cudownego z niebá. *SzarzRyt* D.

W charakterystycznych połączeniach: cudowny(-a, -e) akt, bitwa, ciemnošć, dar (4), dobrodziejstwo (2), karanie, narodzenie (2), owoc, piešń, poczęcie, pomoc (2), postępek (2), postrach, rzecz (7), sakrament (2), sprawa (5), sztuka, łwiádectwo, tajemnica (3), wcielenie, widok, wniebowstápienie, zašlepienie, zleczenie (2), zmartwychwstanie (3), zwycięstwo (2), żywot.

Wyrażenie: »cudownym obyczajem« (2): rozumiey żeć y to nie máła/ łtać przy prawdziwey y rzeczywiłtey obliczności/ á co wziętza/ ofierze tegoż Páná twego/ íftotnie w Sákrámenćie naświęłzym przytomnego: áczkolwiek y z łtrony Bołtwá/ y z łtrony człowieczeńłtwá cudownym obyczáiem zákryte⁸⁰. *LatHar* 77, 232.

Szereg: »dziwny i cudowny« (1): WSzechmogący y wieczny Boże/ ktory łam dziwnych y cudownych rzeczy dokázuiefz/ rácz opátrzyć łługi twoie *LatHar* 627.

2. *Czyniący cuda, mający moc czynienia cudów* (8): (*marg*) Kleobiufz Chrześciánin cudowny. (-) A Kleobiufz przyłtápiwłzy á krzyżem S. łłuczónie mieyłcá zegnáiąc/ vzdrowił młodzieńcá *SkarŻyw* 451; Kámień Szczepaná S. cudowny. *WujNT* 425 *marg*, Ccccc; Izráelczycy lepak ná łuchey á niepłodney pułzczy/ cudowny wody wdzięczny napoy mieli. *WysKaz* 9; Zadna łektá nie miáła nigdy ták łudzi łwiętych y cudownych y vmartwionych łwiátu y ciáłu/ iáko Chrześcijánłfka *SkarKaz* 277a.

W charakterystycznych połączeniach: cudowny(-i) chrześcijanin, człowiek, kamień (2), ludzie, męczennik, prorok.

Szereg: »wielki i cudowny« [szyk 2 : 1] (3): łłyłzác o dziwnych łpráwách Páná Iezufowych/ y włkrzełzeniu Łázárzá/ prágnęli widzieć ołobę iego przełliczná/ iáko Proroká ták wielkiego y cudownego *SkarŻyw* 384, 31, 576. [*Cf uwaga do znacz. 3.*]

3. *Wspaniały, zacny, czcigodny* (8): IESV dziwna łáłkáwołci/ Cudowna łerca wdzięczności *LatHar* 64; Pánie Pánie náłz/ o iáko íełt cudowne twoie imię po włzytkiey łziemi. *LatHar* 86; Godźieneł P. Iezu Chryłte włzelkiey czći y chwały/ ktorego bok żołnierz Longinus/ po łmierći ná krzyżu łzeroko włóczniá z wytoczeniem cudowney krwi y wody otworzył. *LatHar* [544], 268, 320, 568; Ten Theodozyus [...] wzięłze zwićięłtwá/ niłzi ktory nacudownieyłzy y nawoiennieyłzy krol przez łwoie łetmány/ otrzymawał. *SkarKazSej* 681a.

W charakterystycznych połączeniach: cudowny(-a, -e) imię, krew (2), krol, sprawiedliwość, łwiatłóć, łtestament, wdzięczność.

Szereg: »zacny i cudowny« (1): O by łie rozmyłlili á pomnieli ná ten wielki y zacny y cudowny Tełtáment Pátryárchy łwego *SkarJedn* 295. [*Niektóre cytaty przybierają dodatkowo odcień znacz. 2.*]

Synonimy: 3. celny, czelny, dostojny, godny, przedni, szanowny, wyborny, zacny, znaczny.

Cf [**CUDORNY**], CUDOTWORNÝ, CUDOWY